

ОБЩИНСКИ КРЪГ
НА СЪСТЕЗАНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
ЗА УЧЕНИЦИ ОТ VII КЛАС В ПЛОВДИВСКА ОБЛАСТ,
16.02.2008 г.

Драги ученици,

Тестът съдържа 60 задачи по български език и литература.
Времето за работа е 120 минути.

Към 55 от задачите има предложени 4 варианта за отговор.
Верен е само един.

Верният отговор се огражда с кръгче със син химикал върху листа за отговори:

А   Б   В   Г

Ако сте допуснали грешка и желаете да поправите отговора, зачеркнете буквата в кръгчето и оградете отново буквата на верния отговор.

За 5 от задачите изискването е да се напише свободен отговор в предоставените редове на листа за отговори.

Максималният брой точки от теста е 100.

Верен отговор се оценява с 1 т. или с 2 т., според инструкцията в ключа за верните отговори и точките.

Пропуснат отговор, сгрешен отговор и посочването на повече от един отговор се оценяват с 0 точки.

По време на състезанието **не се ползват** допълнителни помагала или пособия.

Успех на всички участници!

Георги Делов
експерт по български език и литература в РИО – Пловдив

ТЕСТ ЗА ОБЩИНСКИЯ КРЪГ НА СЪСТЕЗАНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА, VII КЛАС, 16.02.2008 Г.

Прочетете текста и отговорете на въпросите, свързани с него (1. – 5. вкл.).

Няма единствено вярно определение за музиката. За Конфуций (551-479 пр.н.е.) тя е “вид удоволствие, без което човек не може”. Платон (428-347 пр.н.е.) отбелязва, че “ритъмът и хармонията стигат до тайните кътчета на душата”; а архиепископът на Севиля Исидор (568-636 г.) заявява: “Нищо не съществува без музика”. За германския философ и поет Фридрих Ницше (1844-1900 г.) “без музика животът би бил грешка”.

От физиологична гледна точка е доказано, че традиционната класическа музика оказва благотворно въздействие върху здравето на човека, тъй като самите ѝ вибрации могат да извлекат лечебни вещества от мозъка. Музиката влияе върху всички телесни функции – сърдечната дейност, кръвообращението, дишането, нервните и мускулни реакции. Дори бебетата, подобно на животните, реагират на музика още преди да се родят. Според Библията Давид успявал да успокои “злите духове” (депресията), които обсебвали цар Саул, като му свирел на лира. Връзката, разбира се, е, че всяка музика влияе - за зло или за добро - на емоциите, които на свой ред задвижват физиологични реакции. Музикалната терапия, използвана от древните китайци, индуси, персийци, египтяни и гърци, се връща на мода и печели доверие. Самото свирене на инструмент помага на двигателно-сензорната координация. Статистиката сочи дълголетието на диригентите и по този начин свидетелства, че съчетаването на физическото натоварване, наложено им от професията, плюс емоционалния ефект, породен от това, че непрекъснато са заобиколени от музика, допринасят за дългия им живот.

(Из “Пътеводител в класическата музика”, Ан Грей)

1. Какъв е видът на текста според сферата на общуване?

- А) художествен
- Б) публицистичен
- В) научен
- Г) официално-делови

2. Каква е темата на текста?

- А) Значението на музиката за развитието на човечеството.
- Б) Благотворното въздействие на класическата музика.
- В) Различните определения за музиката.
- Г) Дълголетието на диригентите.

3. Кое от следните твърдения изразява най-добре основната идея на текста?

- А) Чрез емоциите класическата музика влияе върху физиологичното състояние на човека.
- Б) Бебетата могат да чуят музиката преди да се родят.
- В) Музиката и движението дават смисъл на човешкия живот.
- Г) Високите тонове действат на организма по-добре от ниските.

4. Кое от следните твърдения е НЕТОЧНО според текста?

- А) В текста има изказване на Фридрих Ницше за музиката.
- Б) Според статистиката диригентите живеят дълго.
- В) Мойсей успокоявал “злите духове” с музика.
- Г) Музикалната терапия е известна още от древността.

5. Каква част на речта е подчертаната дума?

(Отговора запишете в листа за отговори.)

6. В кой ред във всички думи има обеззвучаване при изговор?

- А) прав, изповед, картоф
- Б) сфера, праз, футбол
- В) строг, наддаване, дроб
- Г) връзка, подпис, надстройка

7. В кой ред всички думи съдържат непостоянно Ъ?

- А) момък, камък, рекъл
- Б) нокът, донесъл, театър
- В) реализъм, калъп, мисъл
- Г) пясък, разсъдък, гладък

8. В кой ред има допуснатата правописна грешка?

- А) престъпление, превързвам, прегарям
- Б) опиянение, социялен, деяние
- В) блясък, плисьък, свитьк
- Г) честна, кръстна, властна

9. В коя дума е допуснатата правописна грешка?

- А) сеитба
- Б) коситба
- В) наретба
- Г) беритба

10. Коя дума е написана НЕПРАВИЛНО?

- А) поддържам
- Б) преддверие
- В) предавател
- Г) поддавам

11. В кой ред са допуснати грешки в правописа?

- А) Стефан Караджа, Хари Потър
- Б) Агенция за закрила на детето, Министерство на финансите
- В) Куртово Конаре, Стара Загора
- Г) Елин Пелинов, Иванвазовски

В коя от подчертаните думи е допуснатата грешка?

(Общо условие за задачи 12. – 15. включително.)

12. Това е новия(А) председател(Б) на Българската(В) федерация по волейбол(Г).

13. Накараха ни да правиме(А) по-фини(Б) настройки(В) на новата апаратура(Г).

14. Потърсете(А) някой(Б) от комисията, за да ви запознае с новите критерии(В) за оценяване(Г) на конкурсните работи.

15. Хъшовете с одобрителни(А) възгласи(Б) посрещат прочувствената(В) реч на Знаменосеца(Г).

16. В кое изречение е допусната грешка при употребата на малко тире?

- А) Кандидат-гимназистите трябва да се подготвят добре за изпита.
- Б) Национално-освободителните битки дават своите резултати.
- В) На 13-годишните трябва да се вярва.
- Г) Опитахме пет-шест пъти да покорим върха.

17. В коя дума има представка, корен и наставка?

- А) израждам
- Б) параходен
- В) породист
- Г) изхода

18. В кой ред думите са сродни?

- А) младост, старост, нерадост
- Б) ходя, проходилка, поход
- В) малък, ситен, дребен
- Г) отивам, да отида, отидох

19. В кое изречение е допусната грешка при членуването?

- А) Поривът към свободата вдъхновява опълченците.
- Б) Докторът по философия бе поканен на конгрес.
- В) Македонски беше пратеника на хъшовете.
- Г) Повдигна се и въпросът, който тревожеше всички.

20. В кое изречение е допусната грешка при членуването?

- А) Моят брат е отличникът на класа.
- Б) Детето се оказа най-малкия участник в състезанието.
- В) Доктор Иванов, специалист по икономика, поканиха на конгреса.
- Г) Труден му се виждаше изпитът за университета.

21. По какво се различават двете изречения?

Момата запя.

Момата започна да пее.

- А) по наклонението
- Б) по глаголното време
- В) по вида на сказуемото
- Г) по залога

22. В кое изречение е употребено притежателно местоимение?

- А) Извикаха те при директора.
- Б) Научи ли най-последното името ми?
- В) Да Ви попитам за предстоящите избори.
- Г) Той ни докара неприятностите.

23. В кое изречение има грешка при употребата на местоимението?

- А) За кого са ви информирали?
- Б) Ще потърся някого на улицата.
- В) На кой занесохте съобщението.
- Г) Автомобилът, на който счупиха фара, е на чичо ми.

24. В кой ред думите са антоними?

- А) голям – огромен
- Б) бърз – бавен
- В) коса (на главата) – коса (за косене)
- Г) преписвам – приписвам

25. С кое местоимение се изразява притежание на подлога?

Приятелят ми отстоява ..... мнение.

- А) моето
- Б) своето
- В) неговото
- Г) тяхното

26. В кой ред има само подчинителни словосъчетания?

- А) руса коса; час на класа; умен и чаровен
- Б) лак за нокти; слаб, но жилав; чай или кафе
- В) малко дете; много хора; плик за писма
- Г) бърза кола; вино от касис; бързо, но вярно

27. Кое изречение се отличава от останалите по вида на съществителното име?

- А) Детето не разбра защо повикаха него.
- Б) Вече не си чувстваше ръцете.
- В) Нощта се спусна бързо.
- Г) Пирин е най-красив.

28. При коя двойка думи съотношението е както при посочената двойка?

лекар – кабинет

- А) библиотека – книга
- Б) кон – каруца
- В) леяр – леярна
- Г) професор – лекция

29. Какви са подчертаните думи в изречението според основните деления в лексиката?

Наблизо и надалече се разнася славата на Индже войвода.

- А) омоними
- Б) антоними
- В) синоними
- Г) пароними

30. Кой фразеологизъм трябва да се постави на мястото на многоточието?

Тези хора толкова си приличат във всяко отношение, сякаш са направени.....

- А) еднакви
- Б) набързо
- В) на един дъх
- Г) по калъп

31. Кой фразеологизъм е образуван по структурния модел *предлог + съществително име + предлог + съществително име* ?

- А) под открито небе
- Б) от ден до пладне
- В) седя на два стола
- Г) ясно като бял ден

32. Кой ред е излишен?

- А) удари си главата
- Б) хваща се за главата
- В) залага си главата
- Г) блъска си главата

33. С кой израз НЕ може да се замени подчертаният израз в изречението *Какво да ти говоря – ни се води, ни се кара* ?

- А) не слуша
- Б) не знае чужд език
- В) не разбира от дума
- Г) не върши каквото трябва

34. Кой фразеологизъм е синоним на израза *отначало докрай* ?

- А) от кон, та на магаре
- Б) от игла до конец
- В) от трън, та на глог
- Г) от всяко дърво свирка не става

35. Кой е синтактичният синоним на подчертания израз?

Вървейки по улицата, намери изгубен портфейл.

- А) като вървеше по улицата
- Б) защото вървеше по улицата
- В) който върви по улицата
- Г) вървеше по улицата

36. Кой ред е излишен?

- А) допълнение
- Б) определение
- В) предлог
- Г) подлог

37. В кое изречение е пропуснат препинателен знак?

- А) Всички деца, родители, близки изпълниха залата.
- Б) Претърсиха всичко стаите, коридорите, мазетата.
- В) И учители, и ученици, и гости – всички се включиха в благотворителната акция.
- Г) Умният си е умен – излиза от неловкото положение.

38. Колко запетая са пропуснати в изречението?

Един есенен ден един от ония дни когато слънцето пече меко когато небето е много синьо и във въздуха се носят паяжини Сали Яшар стоеше на пейката си и забеляза че към него се приближаваше Джапар с праметната на рамо пушка.

(Отговора запишете в листа за отговори.)

39. Кое изречение е сложно?

- А) Притесни го мисълта, че не е подготвен за събранието.
- Б) Това обаче не беше прието добре от публиката.
- В) Не знаейки за събитието, той го пропусна.
- Г) Събитието – падането на Плевен – беше отбелязано тържествено.

40. В кое изречение причастието изпълнява служба на допълнение?

- А) Хвърчащото птиче видя оголеното дърво.
- Б) Мъжът съхнел от изгаряща болка.
- В) Погледнали туристите приближаващия човек.
- Г) Стреснатата жена не видяла плачещата.

41. Каква част на изречението е подчертаната дума?

За човека от пустинната степ започваше труден период.

- А) непряко допълнение
- Б) подлог
- В) пряко допълнение
- Г) обстоятелствено пояснение

42. Каква е допуснатата грешка в изречението *Не знаем, как да сглобим последния възел на двигателя?*

- А) граматическа
- Б) правописна
- В) лексикална
- Г) пунктуационна

43. Каква част на изречението е подчертана в *Изповедта на бунтовника има конкретен адресат?*

- А) обстоятелство за начин
- Б) несъгласувано определение
- В) сказуемно определение
- Г) непряко допълнение

44. Колко запетаи са пропуснати в изречението *И през деня и през нощта продължи ураганът който връхлетя южните части на страната?*

- А) две
- Б) три
- В) четири
- Г) пет

45. Кои са главните части на изречението?

(Отговора запишете в листа за отговори.)

46. В кое изречение НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) Ако имате добри рефлексии, лесно ще хванете муха, докато лети, но с водното конче едва ли ще се справите.
- Б) В храстите, в парка, на пътя, в градината или на полето, лесно може да се чуе звук, подобен на котешко мъркане.
- В) Таралежът се храни с плодове, семена, корени на растения, с насекоми, малки бозайници, а не се отказва и от жаби, и змии.
- Г) Хубавата книга откривам по следния начин: или хората в, чийто вкус вярвам, са ми я препоръчали, или съм чел за автора й нещо, което е събудило интереса ми.

47. Как се нарича определението в художествения текст?

(Отговора запишете в листа за отговори.)

48. Ретроспекция е:

- А) начален момент, който въвежда в основното действие на творбата
- Б) красноречие
- В) осмиване и изобличаване на явления
- Г) връщане назад към минали събития

49. Епилог е:

- А) основното смислово послание, което читателят извлича от текста
- Б) заключителната част на произведение, в която се обяснява по-нататъшната участ на героите
- В) промяна на обичайния словоред в изречението
- Г) подреждането и свързването на основните моменти от сюжета

50. Анафора е:

- А) стилистична фигура, при която има повторение на едни и същи думи или словосъчетания в началото на няколко последователни стиха или строфи
- Б) стилос похват, при който се противопоставят предмети, явления, понятия
- В) кратък текст, поставен в началото на произведение
- Г) иронично изопачаване

Прочетете откъса от повестта „Мамино детенце” на Любен Каравелов и изпълнете задачи 51. и 52.

Нищото тръгвало още веднъж, и дважд, и трижд, но лебеницата го връщала назад и клокала с различни звукове, и когато вече била дадена и шестата заповед да върви, то откъм северната страна се показало такова едно нещо, което накарало нищото да се запре още веднъж, а лебеницата да замълчи и да се приготви да слуша чуждите заповеди така също, както Нищото слуша неговите. Това нещо, което имало голямо сходство с ония двоеноги животни, които от своята страна имат сходство с други едни животни, които се угояват за Коледа, е била чорбаджийката. Но преди да ви опиша добрите и лошавите качества на тая още доволно апетитна госпожа, аз трябва да се върна (така правят всичките романисти) назад и да ви разкажа за нея някои и други исторически подробности.

51. Откъсът е:

- А) от пета глава на повестта
- Б) от седма глава на повестта
- В) от първа глава на повестта
- Г) от трета глава на повестта

52. Участници в представения епизод са:

- А) даскал Славе, чорбаджи Нено и Неновица
- Б) слугата Иван, чорбаджи Нено и Николчо
- В) Николчо, Неновица и слугата Иван
- Г) Чорбаджи Нено, Неновица и слугата Иван

53. Коя е тезата в следващия откъс от повестта „Мамино детенце“?

- Не бийте го, даскале! - казала нежната родителница и повдигнала веждите си. - Той е един у майка.

- Не карайте му се яко-яко - притурила лебеницата и въздихнала тежичко.

- Аз бия само цървулановците - отговорил даскал Славе с достойнство. - Ако за едно дете е нужна тояга, то за друго стигат и няколко думи. Не грижете се. От Стояновите момчета е проплакал всичкият град, а аз до тая минута и с пръст не съм ги побутнал. Чорбаджийското дете се не бие... Ако да не би били чорбаджиите, и сиромашките деца би останали пукали. Кой се грижи за душата на учителите? Чорбаджиите. Кой поддържа божиите храмове? Чорбаджиите. А с какви очи ние ще да погледаме биените чорбаджийски деца, когато тия порастат и когато станат и сами чорбаджии? Кукувицата не е още изпила ума и на даскалите.

- А) Родителите проявяват изключителна загриженост към своето дете.
- Б) Чорбаджиите извършват важна народополезна дейност.
- В) Отношението към всички деца е еднакво в училището на даскал Славе.
- Г) Богатството на родителите определя отношението към децата в училището на даскал Славе.

54. В текста има пропуснат израз и пропуснатата дума. Напишете ги.

Всеки от героите в повестта „Мамино детенце“ има свое специфично излъчване. Мазното тяло на чорбаджи Нено е сравнено с две либеници, а очите му са определени като .....(1)..... . Чрез перифразите „Неновата половин душа“, „нежната Ненова половинка“ и „дебелото Неново утешение“ е назована Неновица. И докато портретите на двамата съпрузи са описани до най-малките подробности, то за .....(2)..... са характерни повече действени характеристики от типа на „ходи по кръчмите; напива се пиян; ходи по жени; свирят му цигани; прави зефети“.

(Отговора запишете в листа за отговори.)

55. Кое твърдение НЕ е вярно за повестта „Мамино детенце“?

- А) Карикатурата и гротеската са характерни за описанието на Нено и Неновица.
- Б) В повестта „Мамино детенце“ е застъпен проблемът за възпитанието.
- В) Семейната среда е единственият фактор за деградацията на Николчо.
- Г) Повестта „Мамино детенце“ е публикувана в списание „Знание“.

56. Кои елементи на повествованието се използват в повестта „Мамино детенце“? Посочете НЕВЕРНИЯ отговор.

- А) авторова реч
- Б) баладични елементи
- В) ретроспекция
- Г) портретни описания

57. Откъсът от стихотворението „На прощаване“ Тъжно щеш, майко, да гледаш / ти на туй хоро весело... НЕ съдържа:

- А) контраст
- Б) инверсия
- В) синтактичен паралелизъм
- Г) обръщение

58. В каква последователност откъсите образуват свързан текст от десета глава на повестта “Немили-недраги”?

1. Македонски се спря, слисан пред това неочаквано препятствие. Водата, черна, страшна, шумеше глухо пред него и отваряше една грозна пропаст за стъпките му. Той хвърли пронизателен поглед наляво, после надясно: но сред белината на снега, който тънко покриваше кората на Дунава, черната ивица се простираше и тъмнееше нескончаема.

2. Скоро се изкачи на брега и приближи към дъсчената сграда; пусна тоягата си и захвана силно да си търка ръцете, за да ги стопли; после посегна към стряхата, хвана една дъска, що стърчеше, дръпна я, разклати я, дигна я нагоре. Дъската изпраця остро и пронизително, а в същия миг вратата на колибата се отвори.

3. Тутакси на пътя му се изпречи една черна ивица. Тая ивица се протакеше надлъж по течението на Дунава и краят ѝ се не виждаше. Това беше един вид тясна река, широка около три разкрача. Вероятно едно течение, което зимният студ не беше успял още да покрие с кора.

4. Немислимо беше да се заобиколи. Македонски стоя няколко минути в нерешителност. Нощният вятър брулеше лицето му, но той не чувствуваше. Най-после тръгна назад бързо, решително. Някакво вдъхновение, види се, му дойде. Той се упъти право към влашкия бряг, дето се мяркаше една пуста дъсчена колиба.

А) 1, 3, 2, 4

Б) 1, 2, 3, 4

В) 2, 4, 1, 3

Г) 3, 1, 4, 2

59. Прочетете тезата и отговорете как е озаглавено съчинението разсъждение.

В трета глава отново е пресъздадена атмосферата на хъшовския живот между борбата за оцеляване и копнежа за свобода. В своята реч Странджата говори за страданието и родолюбието. Мъченици са не само хъшовците, но и техните събратя в поробеното отечество. Затова участието в борбите е така желано и така преследвано. Битовите несгоди, според речта на Странджата, би трябвало още повече да разпалят желанието за близки битки в родния Балкан. Това е и разбирането на героя за родолюбие. Без пълното патриотично отдаване на делото е невъзможно излизането от мъченичеството и постигането на жадуваната цел – националната независимост.

А) Речта на Странджата – поетично предсказание за съдбата на емигрантите

Б) Речта на Странджата – изповед за един героичен живот

В) Речта на Странджата – слово за славното минало и бъдещето на родината

Г) Речта на Странджата – слово за страданието и родолюбието

60. Кое е общото между повестта “Маминото детенце” и повестта “Немили-недраги”?

А) наличието на карикатурни образи

Б) жанровите особености

В) темата за националноосвободителните борби

Г) идеята за саможертвата в името на свободата